

SECTION 6. METHODOLOGY AND METHODS OF SOCIOLOGICAL RESEARCH

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-079-7-14>

ВІЙНА/ВІЙСЬКОВИЙ КОНФЛІКТ НА СХОДІ УКРАЇНИ ТА МАЙБУТНЄ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ НА ДУМКУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДОНБАСУ

Чаплик М. М.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри соціології управління*

Решетніков О. С.

*студент магістратури факультету права і публічного управління
Донецького державного університету управління
м. Маріуполь, Україна*

Події, які з 2014 року тривають на Сході України, потребують їх словесного маркування. Адже на сьогоднішній день не існує одностайності щодо чіткого їхнього визначення на рівні внутрішнього українського дискурсу.

Так, на законодавчому рівні Україна визнала Росію агресором та окупантом [1]. Про події на Сході України, як про війну, говорить Президент України В. Зеленський [2], який за Конституцією є її Верховним Головнокомандувачем.

При цьому варто зазначити, що всередині українського суспільства побутують й інші словесні позначення війни на Сході України. У зв'язку з цим, у соціологічних опитуваннях, які заміряють думку населення, вживаються різні слова та словосполучення для позначення цих подій.

Так, звернімося до опитування, яке було проведене Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) у лютому 2016 року. Опитування проводилося по всій країні, при цьому на Луганщині воно проводилося лише на підконтрольній території, а на Донеччині – по обидва боки лінії розмежування.

За даними цього опитування більшість опитаних українців (63%) схвально відповіли на запитання «Чи згодні Ви з думкою, що між Україною та Росією йде війна?». Серед усіх респондентів у віці 18-30 років ця частка була ще більшою та складала 66,4%, а ось серед

опитаних мешканців районів Донецької області, не підконтрольних Україні вона складала лише 7,8% [3].

За даними іншого всеукраїнського опитування, яке проводилося у листопаді 2019 року Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з КМІС, відповідаючи на запитання «Як би Ви визначили конфлікт на Донбасі?» більшість опитаних респондентів (45,3%) зазначили, що «ще російська агресія проти України, з використанням місцевих бойовиків». Відповідаючи на запитання «Якщо говорити про політичне майбутнє територій «ДНР» та «ЛНР», якому варіанту Ви б надали перевагу?» більшість опитаних респондентів (62%) обрали варіант відповіді: «Щоб ці території повернулися до України на тих самих умовах, що й раніше» [4].

За результатами іншого опитування, яке проводилося Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та Центром політичної соціології (з залученням мережі фірми «Юкрейніан Соціолоджі Сервіс») у лютому-березні 2020 року 63,5% жителів Донеччини та 37,9% жителів Луганщини схвально відповіли на запитання «Як ви вважаєте, чи йде зараз війна між Україною і Російською Федерацією?». Відповідаючи на запитання щодо ролі Росії у конфлікті, яке передбачало можливість вибору декількох варіантів відповіді, 45,5% респондентів Донецької області, зазначили, що «Росія контролює «ДНР» і «ЛНР» і керує їхніми політичними та військовими діями», а 43,9% респондентів з Луганської області вказали, що «Росія надає Донбасу гуманітарну допомогу» [5].

Відповідаючи на запитання щодо майбутнього тимчасово непідконтрольних територій 59,1% жителів Донеччини та 39,9% жителів Луганщини обрали варіант відповіді: «Щоб «ДНР» і «ЛНР» повернулися до складу Донецької і Луганської областей, як було раніше» [5].

Авторами даної публікації у березні-квітні 2021 року було проведено інтернет-опитування на тему «Життя в зоні військового конфлікту очима студентської молоді». В опитуванні взяли участь представники студентської молоді Донбасу, які вступили до українських закладів вищої освіти як з підконтрольної, так і з тимчасово непідконтрольної території (за програмою «Донбас-Україна»). Всього в опитуванні взяли участь 122 особи. Опитування не є репрезентативним і його результати розповсюджуються лише на тих респондентів, хто прийняв у ньому участь. З усієї кількості опитаних 87 респондентів (або 71,3%) вказали, що їхній рідний населений пункт знаходиться на підконтрольній Україні території, а 35 респондентів (або 28,7%) вказали, що він знаходиться на тимчасово непідконтрольній території.

При відповіді на запитання «Яким би поняттям Ви охарактеризували події, які тривають з 2014 року по сьогоднішній день на Донбасі?»

більшість респондентів – 32% (або 39 зі 122 осіб) зазначили, що це війна між Росією та Україною. Також дещо менша частка опитаних респондентів (30,3%) ускладнилися з відповіддю на це запитання.

Конфліктом між Росією та Україною вважають ці події 20,5% респондентів, в той самий час 8,2% вважають це громадянською війною, а 6,5% конфліктом між центральною владою та регіоном. Отже, для 52,5% опитаних сторонами протидії у війні/військовому конфлікті виступають Росія та Україна.

Відповідаючи на запитання «На Вашу думку, яку роль у конфлікті на Донбасі відіграє Росія?» дозволялося робити множинний вибір варіантів відповідей. Більшість респондентів схиляється до думки, що збройні сили Росії з 2014 року беруть участь в бойових діях на боці так званих «ДНР» і «ЛНР» – 45,9%, а також, що Росія контролює непідконтрольні території Донбасу і керує їхніми політичними та військовими діями – 41,8%.

Абсолютна більшість респондентів 90,1% (110 з 122 осіб) вважають, що тимчасово окуповані території Донбасу повинні знаходитись у складі України: 68% опитаних вважають, що ці території повинні повернутися до складу України на довоєнних умовах, а 22,1% вважають, що території повинні набути статусу автономії у складі України. Слід зазначити, що за повернення тимчасово окупованих територій до складу України більше вболівають респонденти з тимчасово окупованих територій: 71,4% респондентів (25 осіб з 35) проти 66,7% (58 осіб з 87) респондентів з підконтрольної українському уряду території Донбасу.

Наприкінці опитування респондентам було задане перевіряюче запитання: «На Вашу думку, чи можна вважати події, які тривають з 2014 року по сьогоднішній день, війною між Росією та Україною?», на яке 51,6% опитаних відповіли «так».

Таким чином, результати опитування серед студентської молоді Донбасу засвідчили, що більшість респондентів вважають сторонами війни/військового конфлікту Росію та Україну (52,5%). При цьому вони не вдаються в деталі щодо семантичних відмінностей між термінами «війна» та «військовий конфлікт» і часто, особливо на побутовому рівні, ототожнюють ці два поняття. Цю тезу підтверджує перевіряюче запитання щодо того, чи можна вважати, що між Україною та Росією з 2014 року триває війна, на яке схвально відповіли 51,6% опитаних. Щодо бачення респондентами майбутнього тимчасово окупованих територій у складі України, то дані нерепрезентативного опитування студентської молоді (68%) дещо переважають дані загальнонаціонального опитування населення (62%) кінця 2019 року.

Література:

1. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.01.2018 № 2268-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>

2. Кириленко О., Лукашова С. «За деякі кроки людей, які були чи є поруч зі мною, дійсно соромно». Головні тези пресконференції Зеленського. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2021/05/20/7294261/>

3. Чи йде війна між Росією та Україною? Київський міжнародний інститут соціології. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=609&page=1>

4. Шляхи досягнення миру на Донбасі: суспільні настрої, очікування, перестороги – загальнонаціональне опитування. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/shlyakhi-dosyagnennya-miru-na-donbasi-suspilni-nastroi-ochikuvannya-perestorogi-zagalnonatsionalne-opituvannya>

5. Суспільні настрої на Донбасі-2020 – регіональне опитування. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/suspilni-nastroi-na-donbasi-2020-regionalne-opituvannya>